

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Sihveri Ervasti
21.04.2023 | Tengeliönjoen kalatalousalueen yleiskokous
Raaujärvi

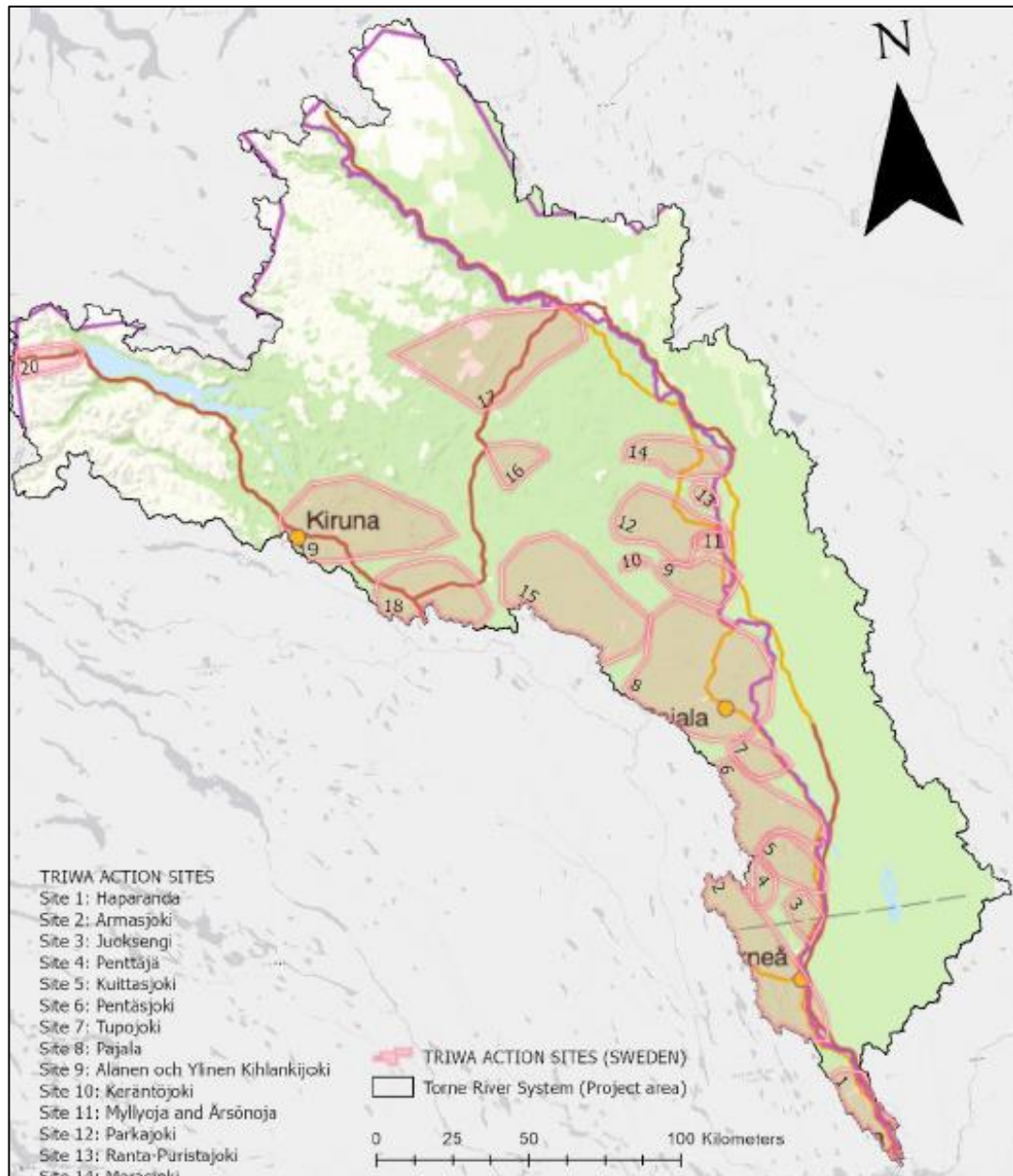

Triwa LIFE 2023 – 2030

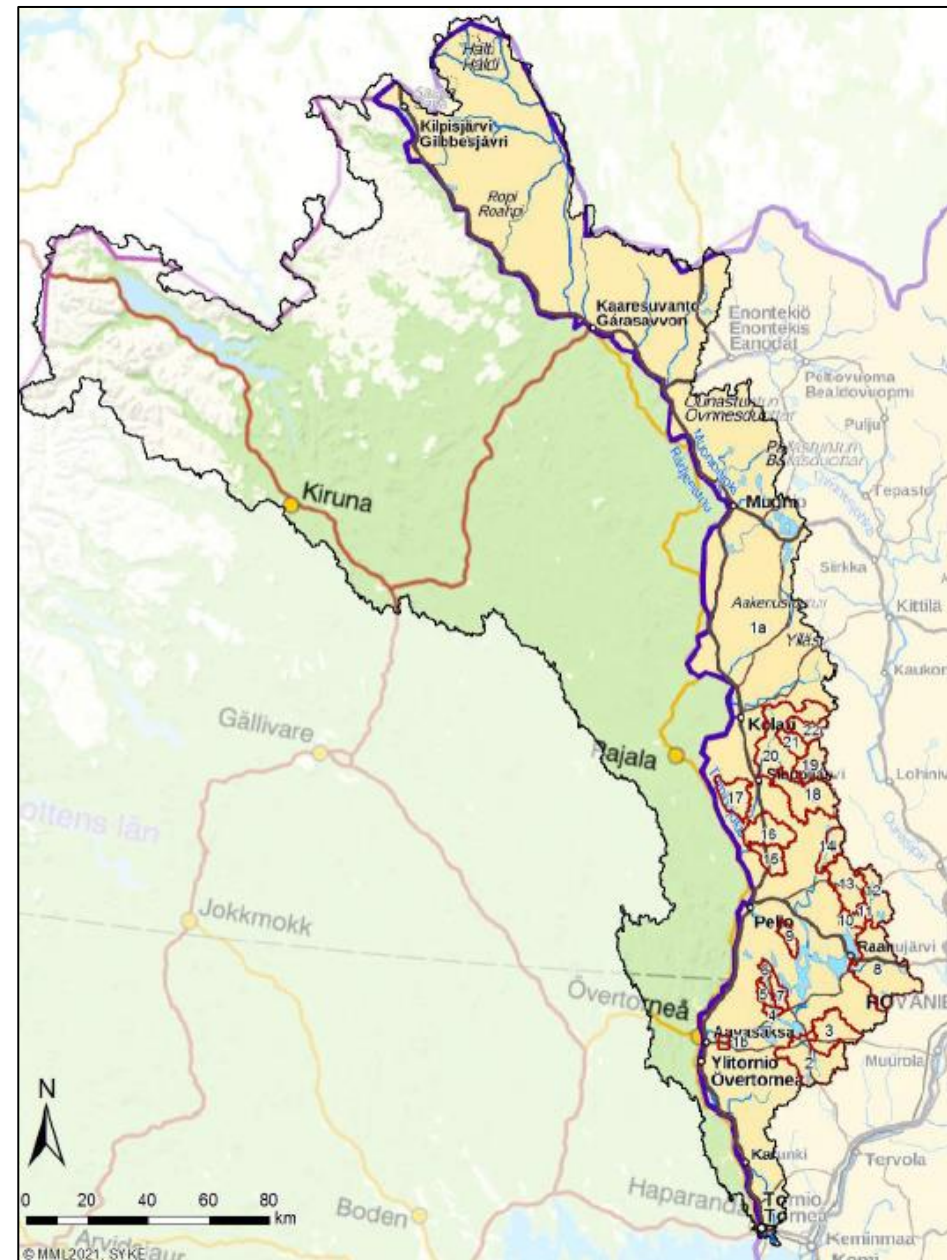
(The Torne River International Watershed LIFE)

- Suurin vesistökunnostushanke Euroopassa (21 364 000 €)
- Tornionjoen ja sen sivujokien tilaa parannetaan Suomessa ja Ruotsissa
- Ihmisen muokkaamia joki- ja puroympäristöjä sekä valuma-alueita palautetaan lähemmäksi luonnontilaa
- Elinympäristöjen ja lajien tila paranee

Toiminta-alueet Ruotsissa

Toiminta-alueet Suomessa

Hankkeen toteuttajat

Länsstyrelsen
Norrbotten

SVEASKOG

LULEÅ
TEKNISKA
UNIVERSITET

Havs
och Vatten
myndigheten

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Metsäkeskus

METSÄHALLITUS
FORSTSTYRELSEN
MEAHCIRÁÐÐEHUS

Luke
LUONNONVARAKESKUS

OULUN YLIOPISTO

Hankkeen tavoitteet

- 103 ha joki- ja puroympäristöä kunnostetaan luonnontilaisen kaltaiseksi
- 399 vaellusestettä poistetaan, kaikki vaellusesteet kartoitetaan
 - 3366 km vapautuvaa uomaa
- Kalatie Tengeliönjokeen
 - 970 km vapaata reittiä vaelluskaloille

			Yht.
Uomakunnostusta (ha)	28	75	103
Vaellusesteen poisto (kpl)	289	110	399
Uomaa vapautuu (km)	2320	1046	3366
Suon ennallistamista (ha)	900	1621	2521

"Näkymä Aavasaksalta Tengeliöjokea ylös"
Erkki Mikkola 1929, Kansatieteen kuvakokoelma, Museovirasto

Hankkeen tavoitteet

- 2521 ha ojitettua suota ennallistetaan
 - Vedenlaatu ja vesitasapaino paranee
- Kunnostuksen työmenetelmiä parannetaan
- Kunnostuksen aiheuttamat ympäristöhaitat minimoidaan
- Vihreää siirtymää edistetään
- Tutkitaan kunnostusten vaikutuksia

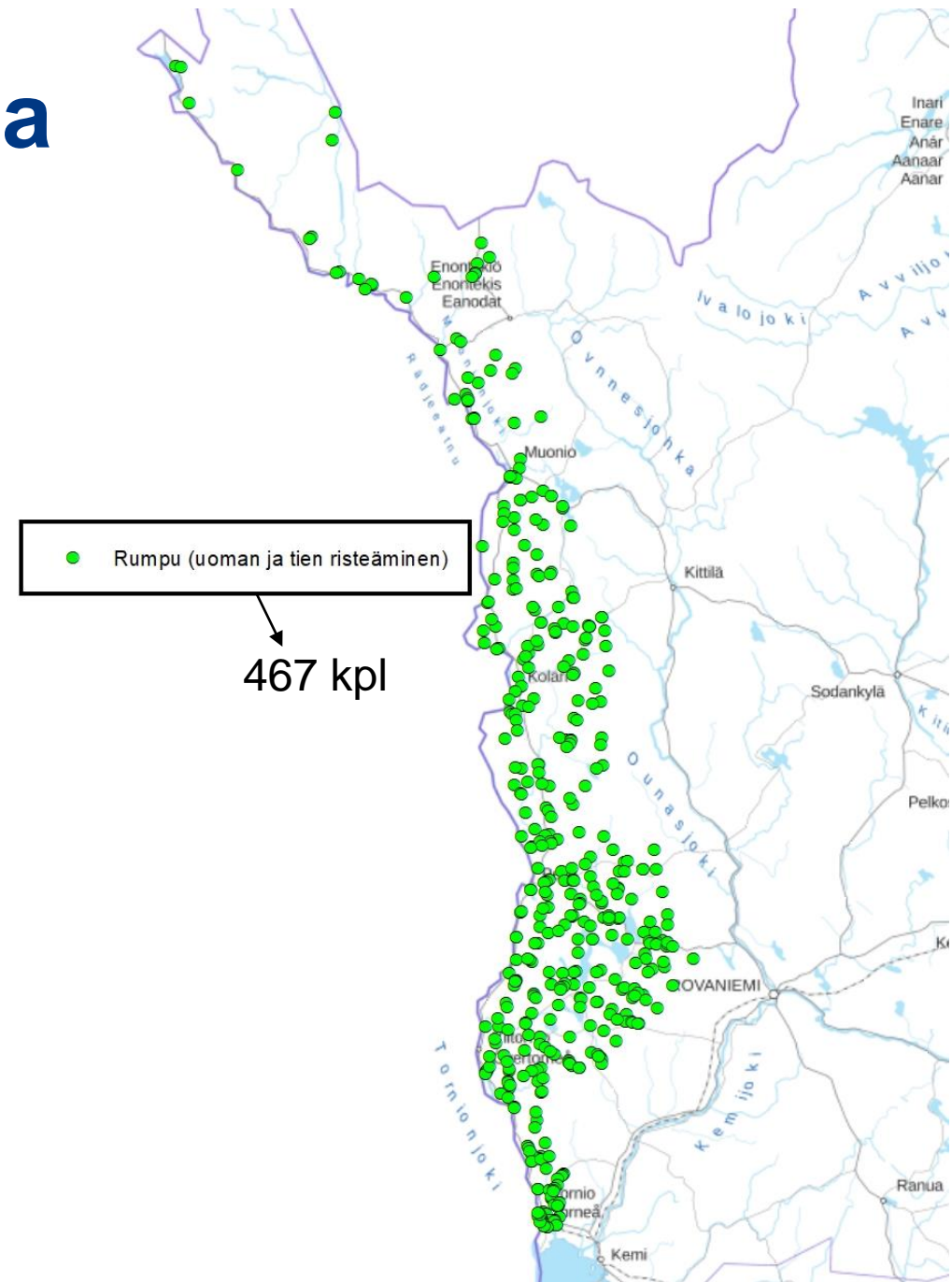

Miksi kunnostetaan?

- Lähes kaikki uomat on perattu puunuittoa tai maankuivatusta varten
 - Elinympäristöt yksipuolistuneet
 - Kalojen kutu- ja poikasalueet vähentyneet
 - Virtaamat äärevöityy
- Vaellusesteet
 - Tierummut, -sillat, aidat, uittopadot yms.
 - Noin puolet tierummuista vaellusesteitä
- Soiden ojittaminen
 - Ravinteet ja kiintoainekset vesistöihin
 - Vesitalouden äärevöityminen
 - Suoelinympäristöt muuttuvat ja lajit vähenevät
 - Ojat suoraan puroihin ja jokiin

Toimet Suomen hankealueella

- Kaikki Tornionjoen valuma-alueen mahdolliset vaellusesteet kartoitetaan
- Yleisten teiden rummunvaihdot, 50 kpl (ELY)
- Yksityisteiden rummunvaihdot, 137 kpl (Metsäkeskus)
- Valtion teiden rummunvaihdot, 100 kpl (Metsähallitus)

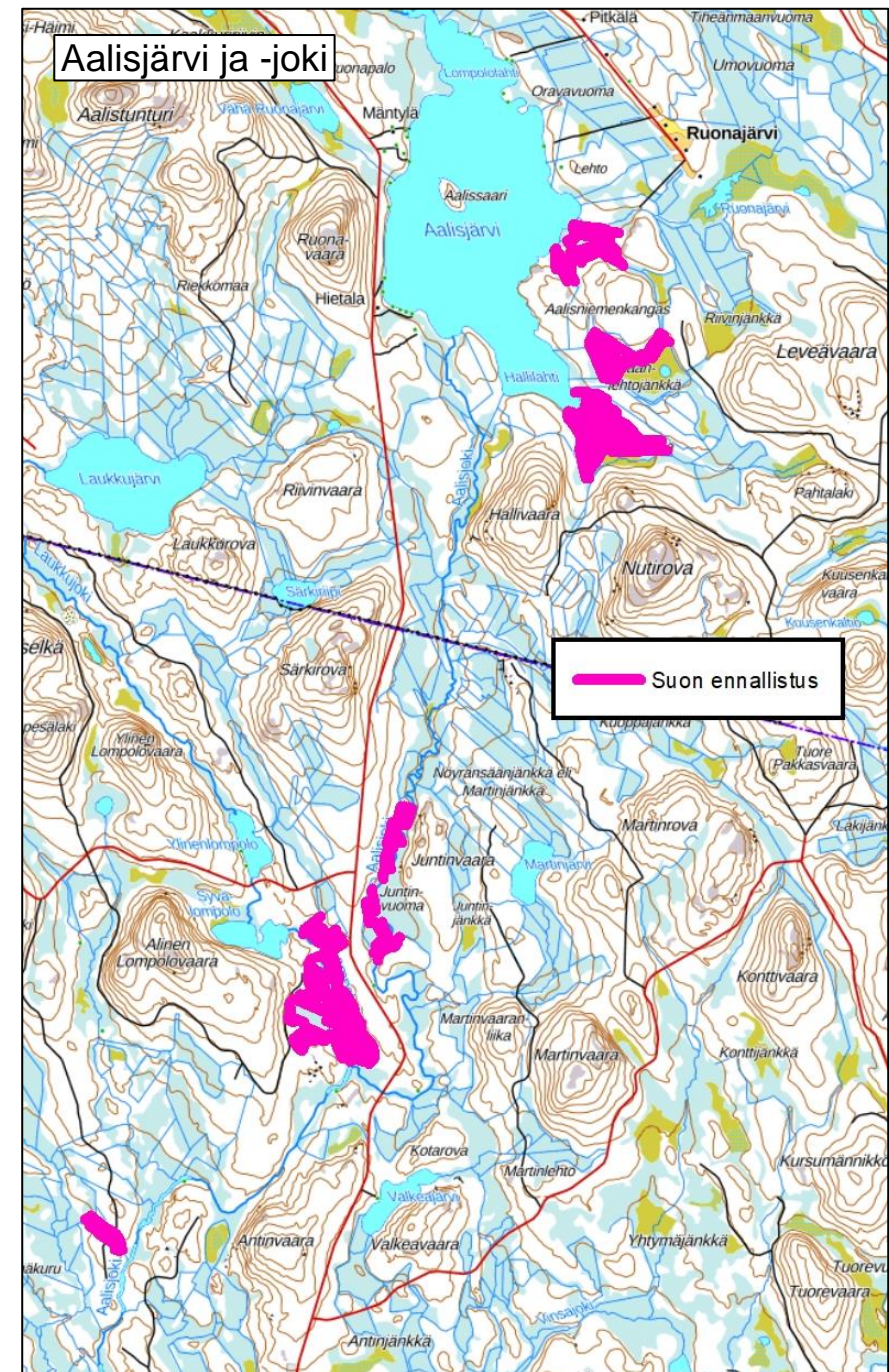
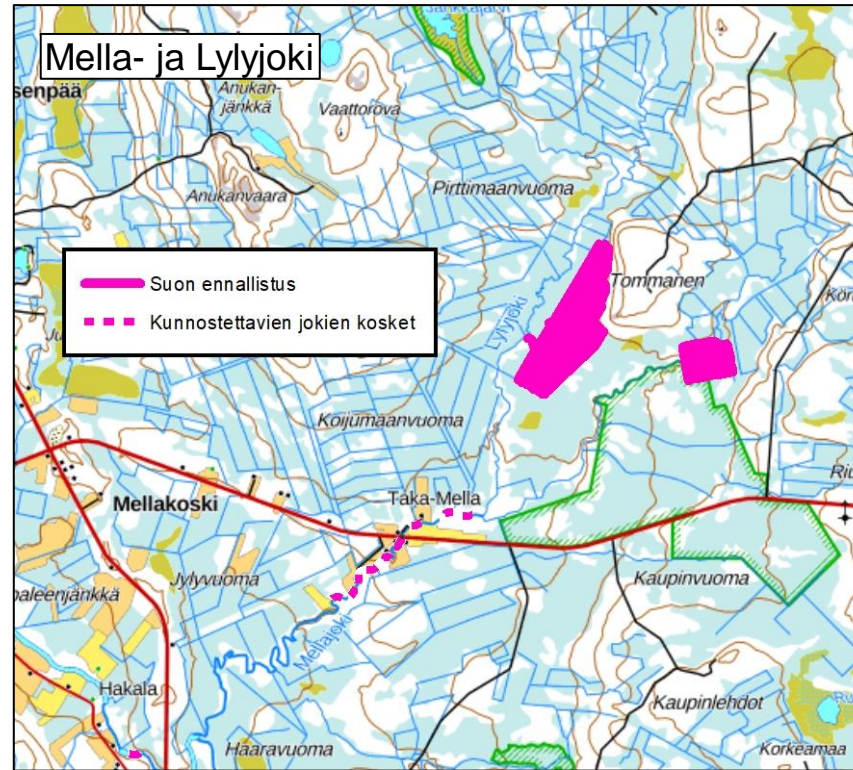
Toimet Suomen hankealueella

- Suon ennallistamiset
 - Valtion mailla 500 ha (Metsähallitus)
 - Kohteet alustavasti valittu
 - Yksityismailla 400 ha (Metsäkeskus)
 - Kohteiden kartoitus alkaa 2023

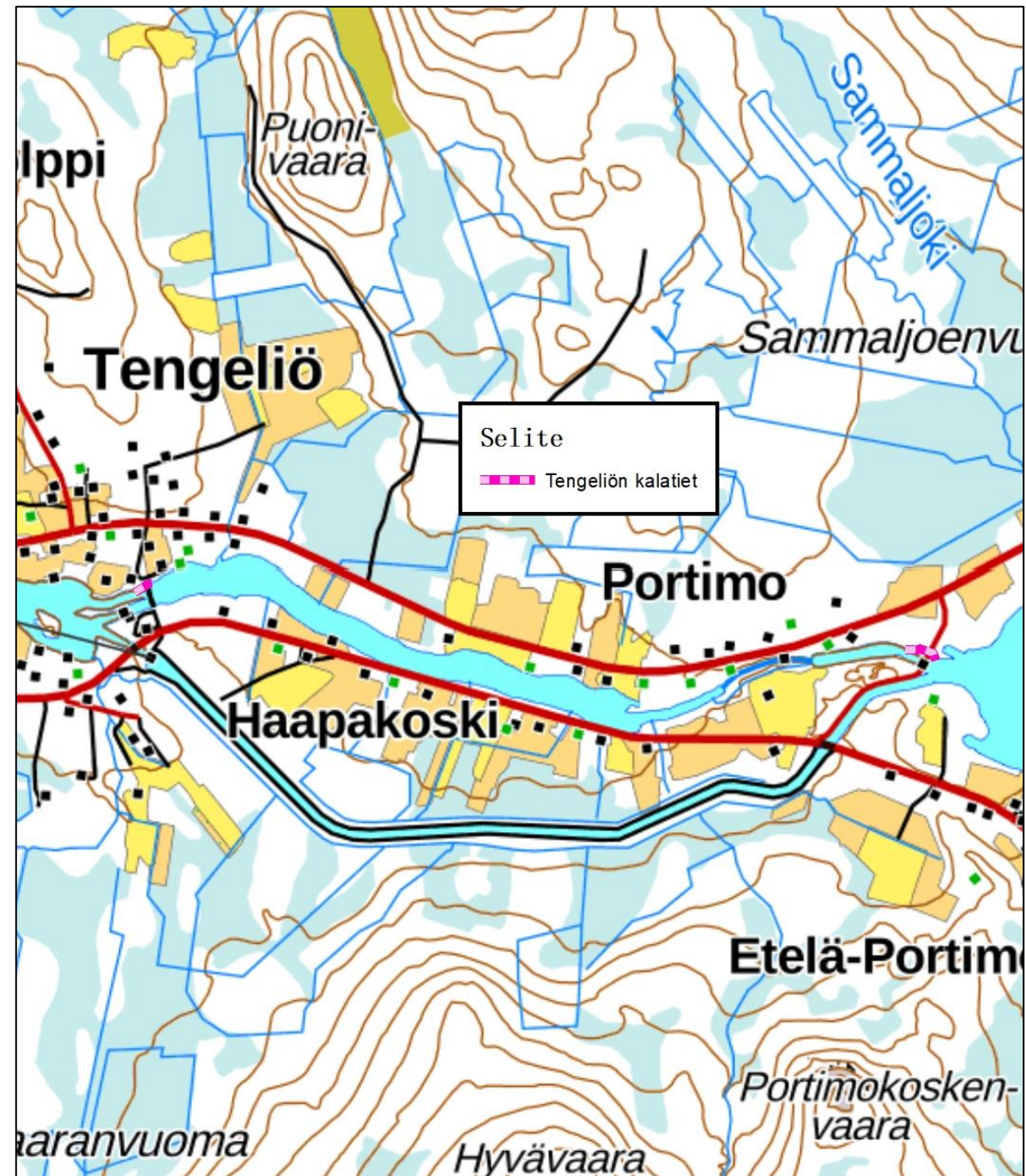
Toimet Tengeliönjoen valuma-alueella

- Suon ennallistamiset valtion alueilla (Metsähallitus)

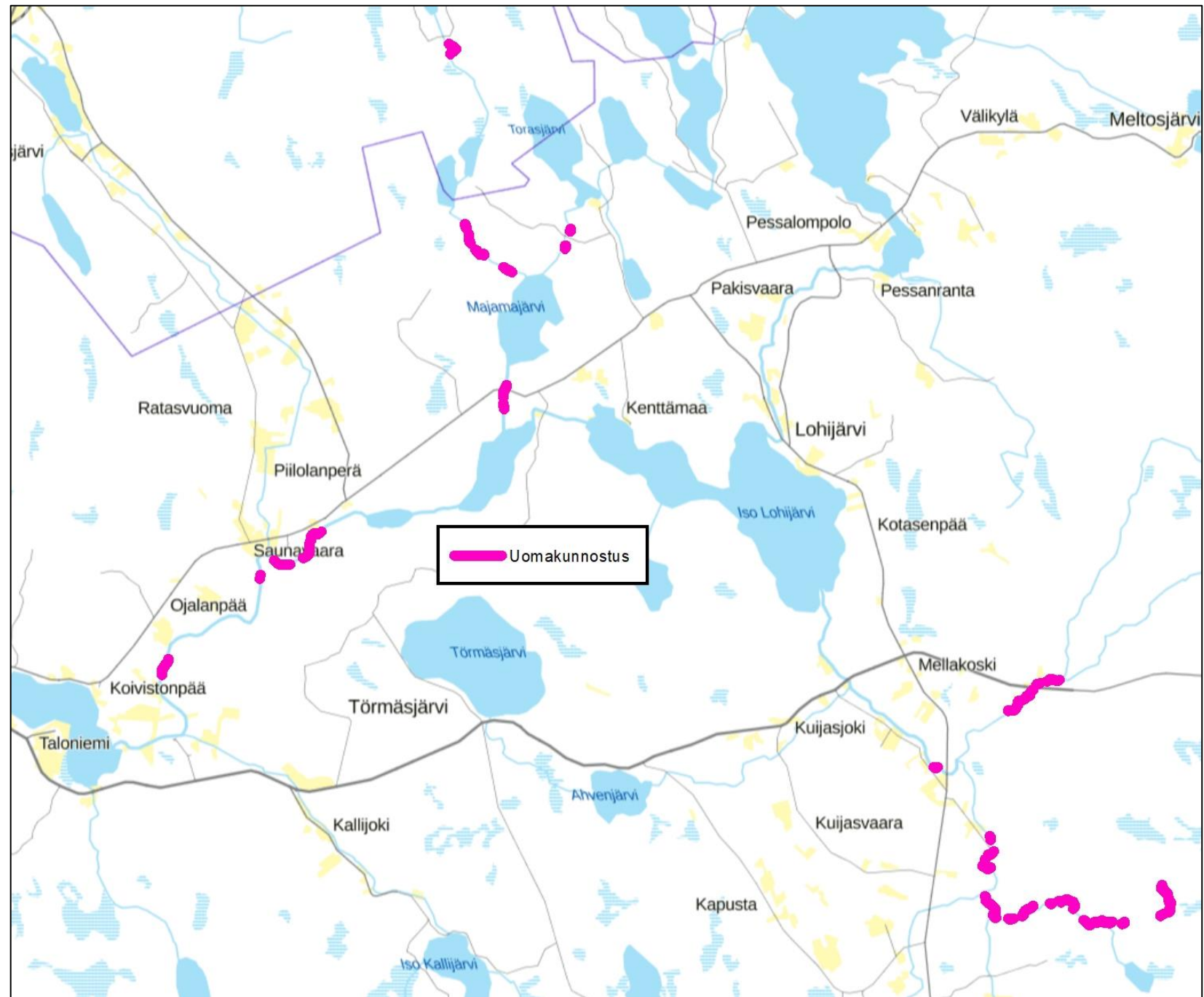
Toimet Tengeliönjoen valuma-alueella

- Kalatiet Haapa- ja Portimokoskeen (ELY)
 - Vesittyvä uoma kalateiden alapuolelle, vanhaan luonnon uomaan

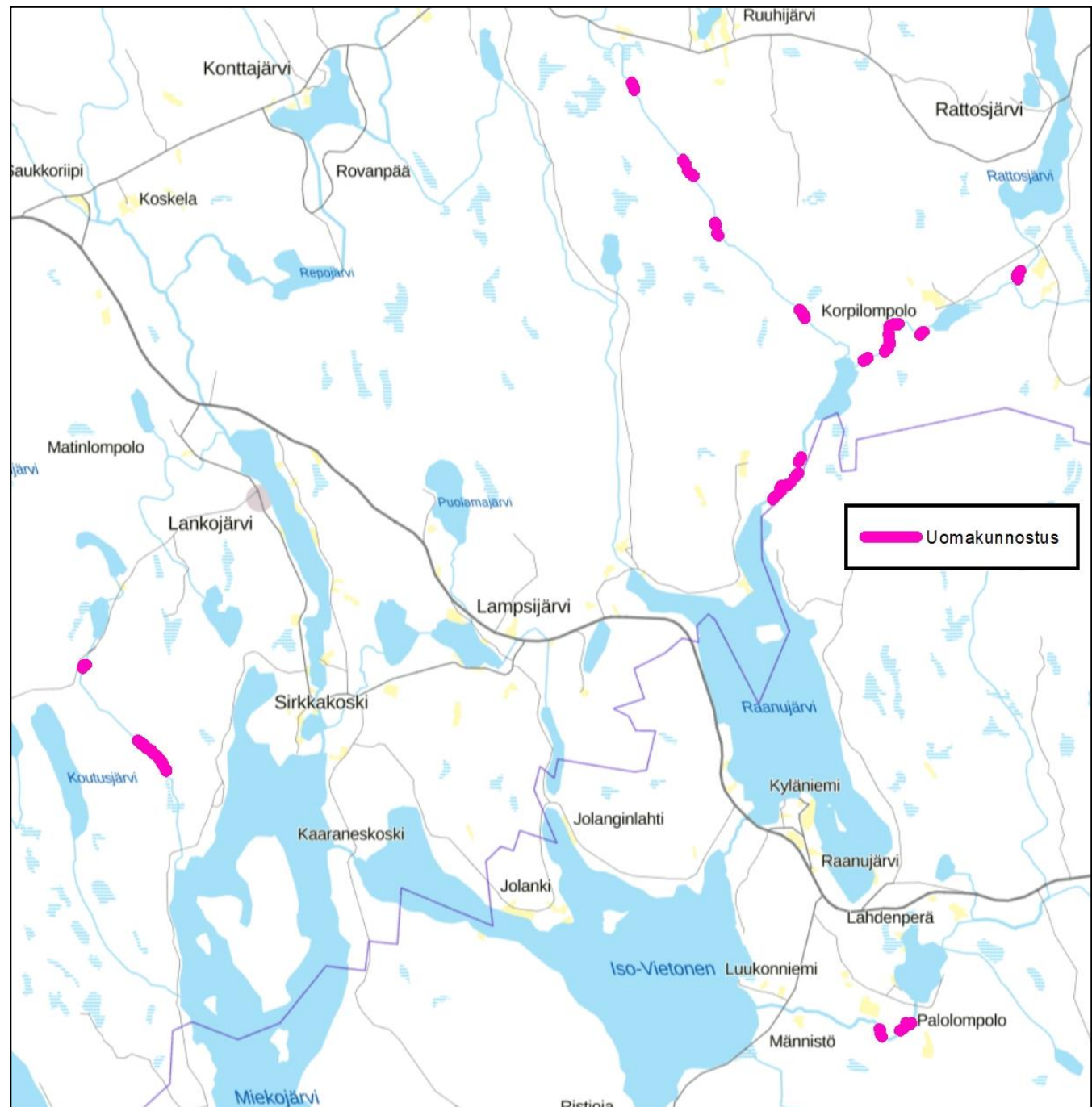
Toimet Tengeliönjoen valuma-alueella

- Uomakunnostuksia (ELY)
 - Tengeliönjoki
 - Juopakoski
 - Tiskiniva
 - Luonionkoski
 - ja sivujoet
 - Lumiojoki
 - Pahtajoki (Ylitornio)
 - Torasjoki
 - Ajankijoki
 - Kuijasjoki
 - Mellajoki

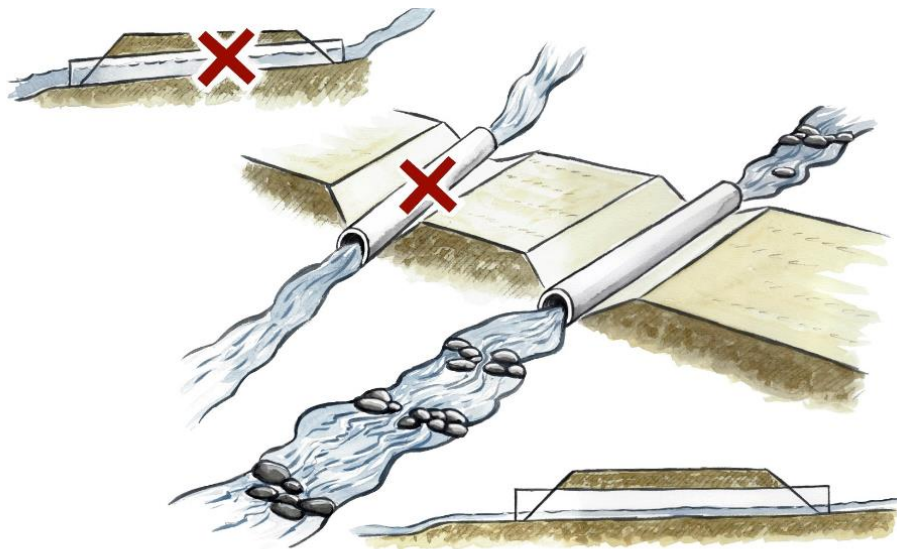
Toimet Tengeliönjoen valuma-alueella

- Uomakunnostuksia (ELY)
 - Tengeliön latvavesiä
 - Luomalanjoki
 - Alinen Palojoki
 - Kavantojoki
 - Korpijoki
 - Rattosjoki
 - Pahtajoki (Pello)

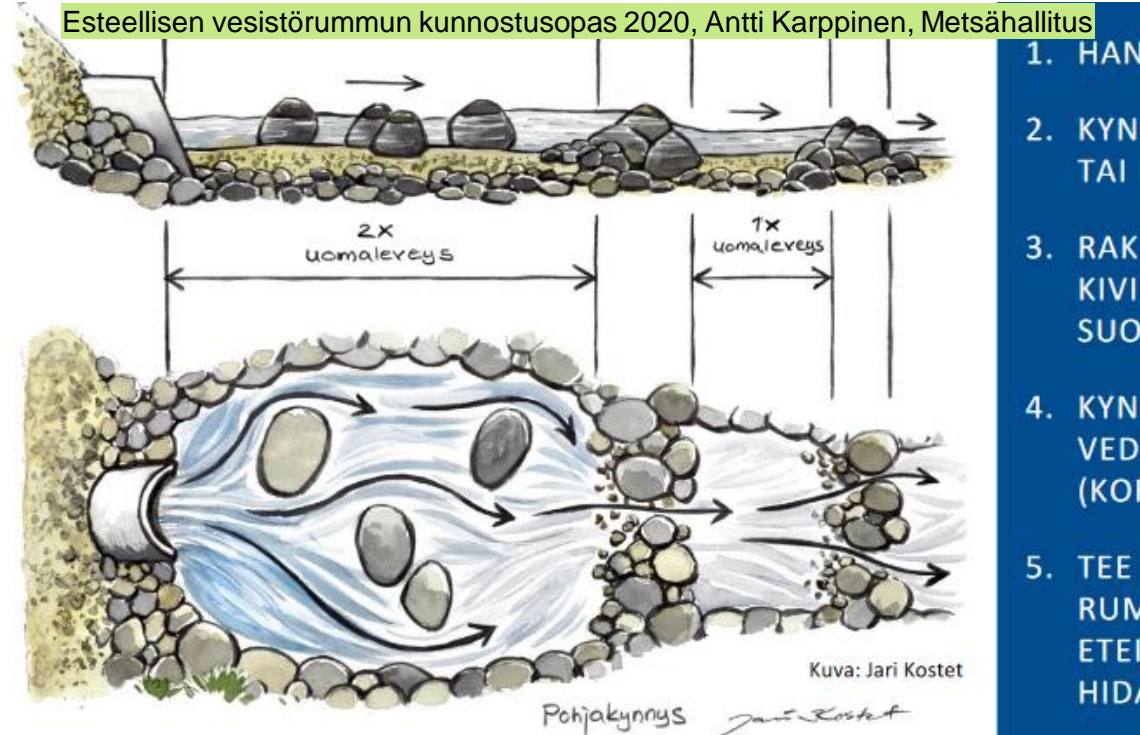
Vaellusesteiden poisto

- Rummut:
 - Kynnystys
 - Rummun vaihto
- Muut esteet poistetaan
 - Esim. hajonneet myllyjen tai uiton rakenteet

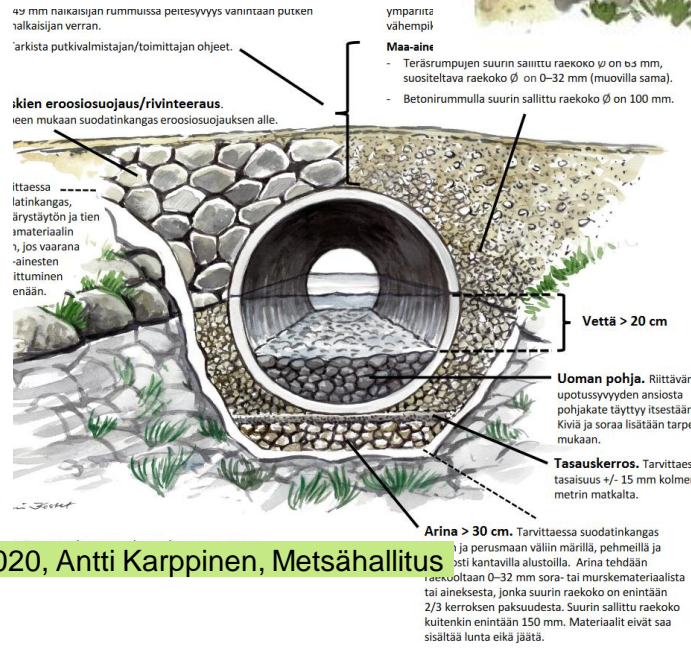

Rummun asentaminen vesistöön -ohjeisto 2020, Antti Karppinen, Metsähallitus

Kuva 5. Rummun asennuskaltevuus alle 0,5 % sekä ala- ja yläpuolen kynnukset.

1. HAN
2. KYN
3. RAK
4. KYN
5. TEE

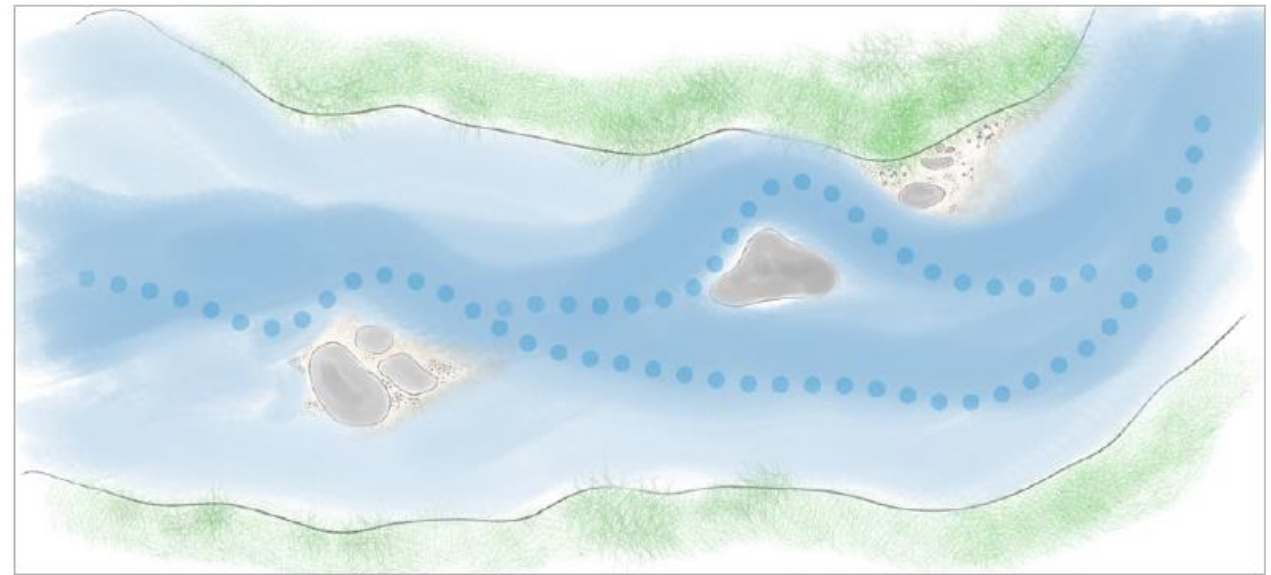
Suon ennallistaminen

- Puita tuottamattomia soita
- Puiden poisto tarvittaessa
- Ojien täyttäminen
- Poikkipadot reilusti ojalinjan yli
- Lähteiden yms. pienvesien kunnostus suolla ojien täyttämisen ohessa
- Suo lähtee palautumaan luonnontilaisen kaltaiseksi

Uomakunnostus

- Monipuolistetaan uomaa ja virtauksia
- Tehdään kutu- ja poikasalueita kaloille
- Vesitetään padottuja sivu-uomia
- Lisätään puuainesta
- Tarvittaessa ruopataan uomaan kertyneitä kiintoaineita

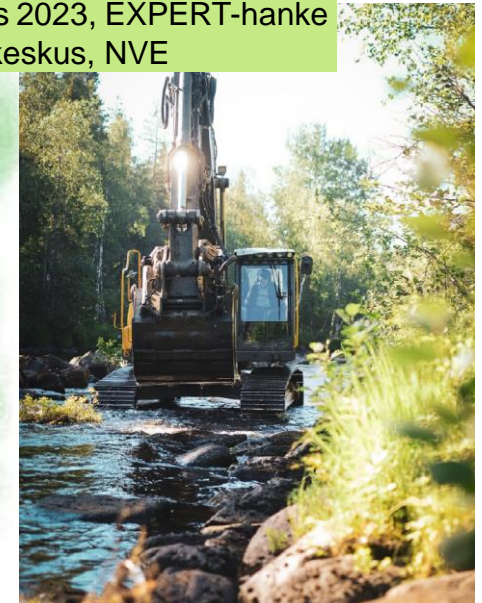

Ennallistamistöissä on varmistettava, että vesi joutuu tekemään töitä päästäkseen alavirtaan.

Uittoperattujen vesistöjen ennallistaminen
Kaivinkoneen kuljettajien koulutusopas 2023, EXPERT-hanke
Länsstyrelsen Norrbotten, Lapin ELY-keskus, NVE

Luonnollinen rantaviiva on monimuotoinen.

Hommat etenee 2023 –

- Kalateiden rakennutus alkaa heti, kun luvat on saatu
 - Kilpailutetaan konsultti joka hoitaa koko paketin suunnitelman mukaisesti
- Uomakunnostuskohteet on alustavasti valittuja
 - Tarkka inventointi ja suunnittelu alkaa kesällä
 - Kunnostukset alkaa Naamijoelta, aikaisintaan 2024 (Vanhat suunnitelmat)
- Rumpuinventointi aloitetaan kevätkesällä
 - Loppukesästä saatetaan vaihtaa joitakin rumpuja
- ELY toimii kaikkien maa- tai vesialueidenomistajien alueilla
 - **TARVITAAN LUVAT OMISTAJILTA**
 - Yleisötilaisuuksia alueittain

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Lisätietoa ennallistamisista:

Rumpusteet pois, **Metsäkeskus** <https://www.metsakeskus.fi/fi/hankkeet/rumpusteet-pois>

Esteet pois II, **Metsähallitus** <https://www.eraluvat.fi/erapalvelut/hankkeet/esteet-pois-ii.html>

Ojitettujen soiden ennallistamisopas, **Metsähallitus** <https://julkaisut.metsa.fi/julkaisut/show/1601>

Uittoperattujen vesistöjen ennallistaminen, Kaivinkoneen kuljettajien koulutusopas
EXPERT-hanke, Länsstyrelsen Norrbotten, Lapin ELY-keskus, NVE. LIITTEENÄ

Sihveri Ervasti, Suunnittelija
sihveri.ervasti@ely-keskus.fi 0295 037 193
Lapin ELY-keskus